Falikárpit - Jézus születése

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	18328
Alkotó:	Aelst, van, Pieter / műhelye Roome, van, Jan / tervező
Készítés ideje:	1520 KÖRÜL
Készítés helye:	Brüsszel
Anyag:	fémszál; gyapjú; selyem
Technika:	gobelin technikával szövött
Méretek:	magasság: 260 cm szélesség: 275 cm

Az Iparművészeti Múzeum legszebb pre-reneszánsz falikárpitján virágokkal és gyümölcsökkel díszített bordűr fogja közre a középképet, amelyet gazdagon díszített pillérek osztanak szárnyasoltárokra emlékeztető módon három részre. A kárpit középpontjában Jézus születésének a késő középkori misztika hatására elterjedt típusú ábrázolása látható, ahol a földön fekvő újszülött Megváltót édesanyja, Szűz Mária, valamint az angyalok imádják. A háttérben zenélő angyalok és pásztorok láthatók, Mária háta mögött Szent József húzódik meg, míg a központi jelenet fölött három angyal lebeg. Kétoldalt, a pilléreken kívül egy-egy szibilla áll, akik kezükben jövendölésük szövegével ellátott írásszalagot tartanak. A kárpit két felső sarkában egy-egy külön jelenet: balra a Királyok imádása, jobbra pedig az Angyali üdvözlet.

A kárpit pontos párhuzama megtalálható a trentói Museo Diocesano gyűjteményében, mégpedig egy hétrészes, nagyrészt Krisztus Passióját ábrázoló sorozat első darabjaként (ld itt). A trentói sorozatot 1531-ben vásárolta Bernard Cles, Trento érseke Joris van Lickau antwerpeni kereskedőtől. A kárpitok azonban korábban készültek: a Keresztvitelt ábrázoló darabon egy 1507-es évszámot láthatunk. A trentói sorozat utolsó, Krisztus feltámadását ábrázoló darabján az egyik katona ruhájának szegélyén a kárpit szövését kivitelező műhely vállalkozó-vezetője, a brüsszeli Pieter van Aelst neve is olvasható.

A kárpit kompozícióinak eredetét a 15. századi németalföldi festészetében találjuk meg: az Angyali üdvözlet Rogier van der Weyden népszerű kompozícióját követi (München, Alte Pinakothek), a középkép megformálására pedig többek között Robert Campin hatott. A "legmodernebb" a Királyok imádása jelenet: ennek előképe Albrecht Dürer Mária életét illusztráló metszetsorozatának megfelelő darabja (1500-1502 körül). Az egykori sorozat többi darabjához hasonlóan kárpitunk szerkezete és térformálása, valamint a gótikus jellegzetességeket őrző figurák jól illeszkednek a források segítségével megnevezhető, azonosítható brüsszeli festő, Jan van Roome életművébe. Jan van Roome Ausztriai Margit udvari festőjeként működött 1498-1521 között, s egy kifizetésből tudjuk, hogy 1513-ban az ő vázlata nyomán, valamint egy bizonyos Philips de Schilder kartonjai alapján készült a legendás 11. századi brüsszeli bíró, Herkenbald csodás áldozását ábrázoló kárpit (Brüsszel, Musées Royaux d'Art et d'Histoire), amely stilárisan közel áll a budapesti darabbal.

A győri székesegyházban őrzött kárpit 1889-ben, Ebenhöch Ferenc (1821–1889) győri kanonok tanulmánya nyomán került a figyelem középpontjába. A kárpit minden bizonnyal azonosítható azon öt vagy hat kárpit egyikével, amelyek egy forrás tanúsága szerint 1619-ben Náprágyi Demeter (1559–1619) püspök hagyatékából kerültek a székesegyházba.

A győri püspökség 1904-ben úgy határozott, hogy a székesegyház felújításának költségeire a kárpit eladásával teremti elő a forrásokat. A kárpitot I. Ferenc József vásárolta meg, s előbb a budai királyi palotában helyezte el, majd 1914-ben a Múzeumbarátok Egyesületének ajándékozta, hogy örökletét formájában az Iparművészeti Múzeum gyűjteményét gazdagítsa.

A kárpitról készült nagy felbontású (gigapixel) felvételt ld. a Google Art portálon (ld. itt).

Irodalom

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 17. (Jékely Zsombor)
- Szerk.: Pataki Judit: *Az idő sodrában. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 110. (László Emőke, Pásztor Emese)
- szerző: Dr. Horváth Hilda: *Iparművészeti kincsek Magyarországon*. Athenaeum Kiadó, Budapest, 2000. - Nr. 5
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - textil 1.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. 132.
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 137.
- Szerk.: Voit Pál, László Emőke: *Régiségek könyve*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. - p. 374., 5. kép
- László Emőke: *Flamand és francia kárpitok Magyarországon*. Corvina Kiadó, Budapest, 1980. - Nr. 7.
- Szerk.: Miklós Pál: *Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei*. Magyar Helikon, Budapest, 1979. - 289.
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum 1872-1972*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - Nr. 98.
- Szerk.: Voit Pál, Csernyánszky Mária: *Az Iparművészeti Múzeum mesterművei. 1896-1946*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1946. - p. 5.
- Oberschall Magda, Tóth Zoltán: *Magyar Nemzeti Múzeum - Országos Magyar Történeti Múzeum: Vezető a történeti gyűjteményekben (Történeti tár, Fegyvertár)*. Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 1938. - p. 43.
- Szerk.: Csányi Károly: *Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum gyűjteményei - az iparművészet rövid történetével*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1926. - Nr. 1.
- Szerk.: Forster Gyula: Az Iparművészeti Múzeum brüsszeli kárpitja. *Magyarország műemlékei. IV*. Budapest, 1915. - p. 105-148. (Hoffmann Edith)
- Szerk.: Györgyi Kálmán: Királyunk ajándéka. *Magyar Iparművészet XVII. évfolyam*, 17. (1914). Országos Magyar Iparművészeti Társulat, Budapest, 1914. - 105-111. (Radisics Jenő)
- Szerk.: Ráth György, Divald Kornél: *Az iparművészet könyve. III*. Athenaeum Kiadó, Budapest, 1912. - 278. kép
- Szerk.: Hampel József: A győri székesegyház flandriai kárpitja. *Archaeológiai Értesítő. Új folyam IX. kötet*, 1889. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1889. - 8-14. (Ebenhöch Ferenc)
- Szerk.: Hampel József: A győri alakos kárpit. *Archaeológiai Értesítő. Új folyam IX. kötet*, 1889. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1889. - 14-20. (Pulszky Károly)

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum